

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2021
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Το αύριο δεν είναι πια αδιαπέραστο πέπλο

Πριν από την κατάρρευση της ιδέας της προόδου, το αύριο ήταν πάντα φωτεινό, ανακουφιστικά καλύτερο από το παρόν, μια εποχή πρωτόγνωρων επιτευγμάτων και θαυμάτων. Η κατάρρευση των μεγάλων αφηγήσεων για το μέλλον, οι ολοκληρωτισμοί του 20^{ού} αιώνα και η ανάδυση σοβαρών παγκόσμιων απειλών ύψωσαν μαύρο τείχος στο αύριο, δίνοντας θέση μόνο στα ατομικά οράματα, συρρίκνωσαν όλες τις προσδοκίες στο τώρα. Όμως, η τελευταία κρίση κατάφερε ένα απροσδόκητο πλήγμα στο παρόν και στη λατρεία του, θυμίζοντας ότι το μέλλον νοηματοδοτεί κάθε μας πράξη, η απαλοιφή του σημαίνει και απαλοιφή όλης της παρελθούσας ανθρώπινης εμπειρίας.

Σε έρευνα του Pew Research Center, περίπου χίλιοι ειδικοί, πρωτοπόροι στην έρευνα και στην καινοτομία, ηγετικές φυσιογνωμίες στην πολιτική και στην οικονομία, ακτιβιστές, σκιαγράφησαν την κανονικότητα του 2025, συμφωνώντας ότι θα είναι περισσότερο τεχνολογική. Το 47% δήλωσε ότι η ζωή θα είναι χειρότερη για τους περισσότερους ανθρώπους. Δίνοντας στο μέλλον το βάρος της σημερινής πραγματικότητας, προέβλεψαν ότι θα έχουν αυξηθεί οι κοινωνικές και φυλετικές ανισότητες, η μαζική επιτήρηση για λόγους ασφαλείας, οι ανελευθερίες, ο αυταρχισμός, αλλά και το ψηφιακό έγκλημα, η ανεξέλεγκτη παραπληροφόρηση, η ψηφιακή προπαγάνδα, η κοινωνική πόλωση, η ρητορική μίσους, οι διενέξεις κρατών. Θα έχει περιοριστεί η δυνατότητα ορθολογικής συζήτησης και χάραξης πολιτικής βάσει τεκμηρίων. Θα έχουν χαθεί θέσεις εργασίας λόγω αυτοματισμού, και μαζί μέρος της ψυχικής υγείας και της κοινωνικής συνοχής.

Το 39% δήλωσε, αντιθέτως, πως το 2025 η ζωή θα είναι καλύτερη για τους περισσότερους ανθρώπους, πιο εύκολη σε έναν τηλε-κόσμο με νέα όπλα κατά αναδυόμενων απειλών, με έξυπνες πόλεις, έξυπνες υπηρεσίες, ασφαλέστερα συστήματα, που θα αναδιατάξουν τα πρότυπα και τους χώρους εργασίας, θα βελτιώσουν την υγειονομική περίθαλψη, την κοινωνική συμβίωση, την οικογενειακή ζωή, θα εξασφαλίσουν καθαρότερο περιβάλλον και υψηλότερη ποιότητα ζωής. Οι κρίσεις ενισχύουν την ενσυναίσθηση εμπρός στα κοινά δεινά, τη θετική κοινωνική απόκριση, είπαν. Ο φόβος γίνεται ένα ανθρώπινο αντανάκλαστικό, ακίνδυνο για την εξάσκηση των πράξεων.

Πάντως, όπως αφηγείται η Ιστορία, δεν επιβεβαιώθηκαν ούτε οι μεγάλοι φόβοι ούτε οι υψηλές προσδοκίες που έτρεφαν οι άνθρωποι ανά τους αιώνες. Προβλέψεις που αναστάτωναν γενιές δεν επαληθεύτηκαν ποτέ.

Όμως το παρόν δεν μας αποτρέπει πια να φανταστούμε το μέλλον, το αντίστροφο. Το αύριο, από αδιαπέραστο πέπλο, γίνεται και πάλι πεδίο εκκόλαψης* προσδοκιών.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

Σωρεύουμε δυνάμεις ενάντια στα μελλοντικά ερείπια. Επιμένουμε στην ανάσα της προσμονής, νιώθουμε ήδη τον αέρα της απαντοχής** να καίει τα χείλη μας. Άλλωστε, τι άλλο μπορούμε να κάνουμε;

** εκκόλαψη: (μτφ) η πλήρης διαμόρφωση και εμφάνιση υπό την επίδραση ορισμένου περιβάλλοντος*

*** απαντοχή: το να περιμένει κανείς να συμβεί κάτι, η ελπίδα, η προσδοκία ευνοϊκής εξέλιξης*

Διασκευή από τον ημερήσιο Τύπο (21-03-2021)

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Τι περιμένουν τελικά από τις σπουδές τους, ποιες οι σκέψεις, οι επιθυμίες, τα όνειρα και οι απόψεις τελειοφοίτων; «Όταν με ρωτούν με τι θέλω να ασχοληθώ, δεν έχω ποτέ κάποιο συγκεκριμένο επάγγελμα στο μυαλό μου. Θέλω μια δουλειά δημιουργική, ένα εργασιακό περιβάλλον που θα μου επιτρέψει να εξελίσσομαι ως άνθρωπος, να ταξιδεύω, να διευρύνω τους ορίζοντές μου, να υπερασπίζομαι τα δικαιώματα όλων των πλασμάτων και να βάλω και εγώ το λιθαράκι μου στη δόμηση μιας κοινωνίας ισότητας» λέει η Τάνια από το 1^ο Γενικό Λύκειο Χανίων. «Από τη μια πλευρά θα ήθελα να αφήσω τη ζωή μου να με οδηγήσει και από την άλλη, ζώντας σε μια χώρα χωρίς σίγουρη επαγγελματική αποκατάσταση, τίποτα δεν είναι βέβαιο. Θα ήθελα να έχω την ευκαιρία να ασχοληθώ πραγματικά με την έρευνα και να ταξιδέψω στο εξωτερικό, όχι για μόνιμη εγκατάσταση. Θα ήθελα να προσφέρω μέσα από το επάγγελμά μου στην κοινωνία, να ξεπληρώσω όλα αυτά που μου πρόσφερε η Ελλάδα, όσο πληγωμένη και αν είναι, και οι άνθρωποι που με μεγάλωσαν και με δίδαξαν» επισημαίνει η Αντωνία.

Όσο για τον επαγγελματικό προσανατολισμό, λέει ο Σπύρος «πρέπει να είναι αναπόσπαστο κομμάτι της σχολικής πορείας, και μάλιστα θα πρέπει να εντάσσεται στο σχολικό πρόγραμμα από το Γυμνάσιο. Όσον αφορά την κοινωνία, το πρόβλημα που παρουσιάζεται λόγω του ελλειπούς επαγγελματικού προσανατολισμού είναι η προτίμηση δημοφιλών επαγγελμάτων και η αδιαφορία προς τα υπόλοιπα. Οι περισσότεροι μαθητές ακολουθούν την πεπατημένη, με αποτέλεσμα τον κορεσμό ορισμένων επαγγελμάτων και την αύξηση της ανεργίας». Ενώ η Αλεξάνδρα συνεχίζει λέγοντας ότι «ως τελειόφοιτοι, βλέποντας την αδυναμία ένταξης στην ελληνική αγορά εργασίας, νιώθουμε εγκλωβισμένοι σε μια χώρα επαγγελματικά υπανάπτυκτη, καθώς τα ποσοστά ανεργίας αυξάνονται και η ανάγκη για επιβίωση υπερβαίνει την ικανοποίηση προσδοκιών και ονείρων. Η αγορά εργασίας σε μεγάλο ποσοστό δεν προσφέρει επαγγελματική ανέλιξη, καταπιέζει τις ανεξάρτητες επιχειρήσεις και τους ελεύθερους επαγγελματίες. Λόγω της δυσμενούς οικονομικής κατάστασης της χώρας, πολλοί νέοι καταλήγουν να συμβιβάζονται με μη επιθυμητές θέσεις εργασίας ή να καταφεύγουν σε άλλες χώρες με περισσότερες επαγγελματικές ευκαιρίες».

Διασκευή από τον ημερήσιο Τύπο (24-05-2021)

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Στον Σείριο*

Στον Σείριο υπάρχουνε παιδιά
ποτέ δε βάλαν έγνοια στην καρδιά
δεν είδανε πολέμους και θανάτους
και πάνω απ' τη γαλάζια τους ποδιά
φοράν τις Κυριακές τα γιορτινά τους.

Τις νύχτες που κοιτάν τον ουρανό
έν' άστρο σα φτερό θαλασσινό
παράξενα παιδεύει το μυαλό τους
τους φαίνεται καράβι μακρινό
και πάνε και ρωτάν τον δάσκαλό τους.

Αυτή, τους λέει, παιδιά μου είναι η γη,
του σύμπαντος αρρώστια και πληγή:
εκεί τραγούδια λένε, γράφουν στίχους,
κι ακούραστοι του ονείρου κυνηγοί
κεντάνε με συνθήματα τους τοίχους.

Στον Σείριο δακρύσαν τα παιδιά
και βάλαν από εκείνη τη βραδιά
μιαν έγνοια στη μικρούλα τους καρδιά.

** Σείριος: το όνομα ενός φωτεινού αστεριού*

Νίκος Γκάτσος, *Κείμενα της νεώτερης λογοτεχνίας (και απόψεις για την ποίηση)*, Γ. Σπανός κ.ά, 1987

Θέμα Α

- A1.** Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 2 «Όσο για τον επαγγελματικό προσανατολισμό... με περισσότερες επαγγελματικές ευκαιρίες» (60-70 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1.** Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω περιόδους λόγου, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος**:
- α. Προτού αμφισβητηθεί η έννοια της προόδου, οι άνθρωποι έβλεπαν με αισιοδοξία το μέλλον.
 - β. Κατά την τελευταία κρίση, κλονίστηκε η πίστη στο παρόν.
 - γ. Σύμφωνα με την έρευνα, το 47% δήλωσε ότι στο μέλλον θα μειωθεί η ανεξέλεγκτη παραπληροφόρηση.
 - δ. Δεν επαληθεύτηκαν ποτέ ιστορικά τα πολύ απαισιόδοξα ή τα πολύ αισιόδοξα σενάρια για την πορεία του ανθρώπου.
 - ε. Το παρόν δεν μας επιτρέπει πλέον να οραματιστούμε το μέλλον.

Μονάδες 10

- B2.** α. Να γράψετε δύο τίτλους που να αποδίδουν το περιεχόμενο του Κειμένου 2, έναν με κυριολεκτική κι έναν με μεταφορική χρήση της γλώσσας (μονάδες 8).
- β. Τι επιδιώκεται με τη χρήση στατιστικών στοιχείων στο Κείμενο 1 (μονάδες 3) και τι με την εκτεταμένη χρήση μαρτυριών στο Κείμενο 2 (μονάδες 4);

Μονάδες 15

- B3.** Πρόθεση της συντάκτριας του Κειμένου 1, στην τελευταία παράγραφο «Όμως το παρόν... μπορούμε να κάνουμε;», είναι να ευαισθητοποιήσει τους/τις αναγνώστες/αναγνώστριες. Να αναφέρετε τρεις (3) διαφορετικές γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιτυγχάνει τον στόχο της, παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 6), και να εξηγήσετε τη λειτουργία της καθεμιάς από αυτές στο κείμενο (μονάδες 9).

Μονάδες 15

Θέμα Γ

- Γ1.** Γιατί, κατά τη γνώμη σας,
«Στον Σείριο δακρύσαν τα παιδιά
και βάλαν από εκείνη τη βραδιά
μιαν έγνοια στη μικρούλα τους καρδιά.»;
Να απαντήσετε, αξιοποιώντας τρεις (3) διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες του ποιήματος.
Θα ήσαστε ικανοποιημένοι/ες ή δυσαρεστημένοι/ες, αν ζούσατε, όπως τα παιδιά στον Σείριο και γιατί;
(150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

Θέμα Δ

- Δ1.** Σε μια νεανική ιστοσελίδα δημοσιεύονται τα Κείμενα 1 και 2 και καλείσαι, αφού τα μελετήσεις, να απαντήσεις με ένα άρθρο (350-400 λέξεις), στην ίδια ιστοσελίδα, στα παρακάτω ερωτήματα:
- α)** Με ποια εφόδια πιστεύεις ότι θα μπορέσεις να αντιμετωπίσεις τον κόσμο στην περίπτωση που επιβεβαιωθούν οι ανησυχίες που περιγράφονται στην παράγραφο 2 του Κειμένου 1;
- β)** Με ποιες συγκεκριμένες δράσεις, κατά τη γνώμη σου, θα μπορούσατε εσείς οι νέοι να βελτιώσετε τον κόσμο;

Μονάδες 30

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

- 1.** Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
- 2.** Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
- 3.** Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
- 4.** Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
- 5.** Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
- 6.** Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥΣ ΤΩΝ Β. Κ. ΚΑΙ ΤΩΝ Ε. Ε. Κ.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ «ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ»

ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Από την Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων δίνονται οι παρακάτω ενδεικτικές απαντήσεις των θεμάτων και υπενθυμίζεται ότι κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.

A1.

Ο πρώτος τελειόφοιτος υποστηρίζει ότι:

- ο επαγγελματικός προσανατολισμός είναι αναγκαίος στην εκπαίδευση
- η ελλιπής παροχή του οδηγεί τους νέους στην προτίμηση δημοφιλών επαγγελμάτων, στον παραγκωνισμό ή κορεσμό άλλων και στην ανεργία

Η δεύτερη τελειόφοιτος πιστεύει πως:

- η ανεργία και τα οικονομικά προβλήματα δημιουργούν ματαιώσεις
- οι παθολογίες της αγοράς εργασίας οδηγούν σε επαγγελματικούς συμβιβασμούς αλλά και σε φυγή από τη χώρα

B1.

- α. Σωστό
- β. Σωστό
- γ. Λάθος
- δ. Σωστό
- ε. Λάθος

B2. α) Κυριολεκτικός τίτλος (ενδεικτικά): Οι επιδιώξεις και οι προβληματισμοί των νέων
Μεταφορικός τίτλος (ενδεικτικά): Όνειρα και εφιάλτες

β) Με τη χρήση στατιστικών:

- ενισχύεται η αξιοπιστία, η εγκυρότητα των λεγομένων της συντάκτριας
- ενισχύεται η πειστικότητα – αδιαμφισβήτητο στοιχείο
- τεκμηριώνονται και ενισχύονται οι προβλέψεις για την κυριαρχία της τεχνολογίας

Με την εκτεταμένη χρήση μαρτυριών:

- αποδίδονται αυτούσια τα λόγια των τελειοφοίτων
- προσδίδεται ζωντάνια, αμεσότητα και παραστατικότητα στο κείμενο
- εύληπτος λόγος
- ενίσχυση βιωματικότητας / οικειότητας...

- μεταφορές: «ακούραστοι... κυνηγοί», «κεντάνε... τους τοίχους»
- συσσώρευση ρημάτων: «λένε», «γράφουν», «κεντάνε»: δράση και ενεργητικότητα

Προσωπική ανταπόκριση:

Οποιαδήποτε απάντηση στο ερώτημα, αν είναι ικανοποιημένοι / ες ή δυσαρεστημένοι / ες με τη ζωή τους στον Σείριο, είναι αποδεκτή, αρκεί να τεκμηριωθεί κατάλληλα και επαρκώς.

Δ.

Επικοινωνιακό Πλαίσιο:

- Είδος κειμένου: άρθρο σε ιστοσελίδα
- Πομπός: μαθητής / μαθήτρια
- Αποδέκτες: νέοι / νέες
- Οι μαθητές θα πρέπει να λάβουν υπόψη τα δοθέντα κείμενα ως προς το πρώτο ερώτημα. Προσοχή: μας ενδιαφέρει η οργάνωση της επιχειρηματολογίας και όχι το πλήθος των ιδεών. Θα μπορούσαν λοιπόν οι μαθητές / μαθήτριες να προτείνουν:

A

- Ανεκτικότητα, διάλογος, συνεργασία, διαπολιτισμική κατανόηση, επιχειρηματολογία, διαλλακτικότητα (κοινωνικές και φυλετικές ανισότητες, ρητορική μίσους, κοινωνική πόλωση)
- Καλλιέργεια και αξιοποίηση ψηφιακών και άλλων δεξιοτήτων
- Ευρυμάθεια
- Κριτική ικανότητα, ορθολογισμός, γνώση δικαιωμάτων και πολύπλευρη ενημέρωση (ανεξέλεγκτη παραπληροφόρηση, ψηφιακή προπαγάνδα, απουσία ορθολογισμού)
- Υπευθυνότητα, αγωνιστικότητα (μαζική επιτήρηση, ανελευθερίες, αυταρχισμός)
- Διά βίου μάθηση, μαθαίνω πώς να μαθαίνω (απώλεια θέσεων εργασίας)
- Αυτογνωσία και συναισθηματική καλλιέργεια (ψυχική υγεία)

B

- Συμμετοχή σε κοινωνικά δίκτυα
- Εθελοντισμός
- Συλλογικές διεκδικήσεις, συμμετοχή στα κοινά
- Συμμετοχή σε εκστρατείες / καμπάνιες
- Καινοτομία, επινοητικότητα
- Ευσυνειδησία στην άσκηση του έργου

Αξιολογούνται θετικά: η ποικιλία των ιδεών και, κυρίως, η επαρκής τεκμηρίωση

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ «ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ»

A1.

Ο πρώτος τελειόφοιτος υποστηρίζει ότι:

- Ο επαγγελματικός προσανατολισμός είναι **αναγκαίος** στην εκπαίδευση
- Η **ελλιπής παροχή** του οδηγεί τους νέους
- στην προτίμηση **δημοφιλών επαγγελμάτων**, στον **παραγκωνισμό ή κορεσμό άλλων** και στην **ανεργία**

Η δεύτερη τελειόφοιτος πιστεύει ότι:

- Η **ανεργία και τα οικονομικά προβλήματα**
- δημιουργούν **ματαιώσεις**
- Οι **παθογένειες** της αγοράς εργασίας οδηγούν
- σε **επαγγελματικούς συμβιβασμούς**
- αλλά και σε **φυγή από τη χώρα**

[Ζητούμε 7 κύριες πληροφορίες]

[Εάν απουσιάζει η αναφορά στη «γνώμη/ μαρτυρία των τελειοφοίτων» αφαιρούμε μία (1) μονάδα. Αν ο/η υποψήφιος αναφερθεί στις απόψεις των μαθητών χωρίς να διευκρινίσει ότι προέρχονται από δύο διαφορετικά πρόσωπα ΔΕΝ θα βαθμολογηθεί αρνητικά.]

B1.

- A. Σωστό
- B. Σωστό
- Γ. Λάθος
- Δ. Σωστό
- Ε. Λάθος

[2μον * 5 = 10 μον.]

B2.

α) Κυριολεκτικός τίτλος (ενδεικτικά): Οι επιδιώξεις και οι προβληματισμοί των νέων [4 μον.] Μεταφορικός τίτλος (ενδεικτικά): Όνειρα και εφιάλτες [4 μον.]

β) Με τη χρήση στατιστικών:

- Ενισχύεται η **αξιοπιστία (1 μον.)** των λεγομένων της συντάκτριας
- Ενισχύεται η **εγκυρότητα (1μον.)** των λεγομένων της συντάκτριας
- Ενισχύεται η **πειστικότητα (1 μον.)**
- Αποτελεί **αδιαμφισβήτητο στοιχείο - ενισχύεται η αντικειμενικότητα** των λεγομένων της συντάκτριας (1 μον.)
- Αποτελεί **τεκμηρίωση και ενίσχυση των προβλέψεων για την κυριαρχία της τεχνολογίας (1 μον.)**

[Ζητούμε δύο [2] στοιχεία]

Απαιτείται η σύνδεση με το Κείμενο : **κυριαρχία της τεχνολογίας (1 μον.)** για την πλήρη απάντηση.

Με την εκτεταμένη χρήση (: επάρκεια) μαρτυριών επιτυγχάνεται

- Αυθεντικότητα, βιωματικότητα καθώς αποδίδονται αυτούσια τα λόγια των τελειοφοίτων
- Πνεύμα οικειότητας
- Ζωντάνια, αμεσότητα και παραστατικότητα
- Λόγος εύληπτος (: κατανοητός)

[Ζητούμε τρία (3) στοιχεία]

Απαιτείται η σύνδεση με το Κείμενο: σχετικά με τους προβληματισμούς για την επαγγελματική αποκατάσταση (1 μον.) για την πλήρη απάντηση.

B3.

[1 μον. Για καθεμία γλωσσική επιλογή ως κειμενική στήριξη – 1 μον. Ο χαρακτηρισμός – 3 μον. Η λειτουργία της στο κείμενο]

Κειμενική Στήριξη	Χαρακτηρισμός	Λειτουργία
(«να φανταστούμε», «σωρεύουμε», «επιμένουμε», «νιώθουμε», «μπορούμε να κάνουμε»)	Α' πληθυντικό πρόσωπο	▪ Γέφυρα επικοινωνίας πομπού – δέκτη ή ταύτιση πομπού – δέκτη ▪ Καθολικότητα ▪ Αίσθημα συλλογικής ευθύνης ή συνυπευθυνότητα ▪ Αμεσότητα [Ζητούμε τρία (3) στοιχεία] [Η λειτουργία πάντα με βάση το Κείμενο, ειδάλλως αφαιρούμε 1 μονάδα]
«Αδιαπέραστο μέλλον»,	Ποιητική λειτουργία της γλώσσας - Μεταφορά	αβεβαιότητα, αδιέξοδο
«Πεδίο εκκόλαψης προσδοκιών»	»	προσδοκίες, ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο
«μελλοντικά ερείπια»	»	απογοήτευση για αυτό που διαφαίνεται στο μέλλον
«ανάσα προσμονής»	»	ελπίδα, αισιοδοξία για το αύριο, προσδοκία
«τον αέρα της απαντοχής»	»	ελπίδα, προσδοκία για ευνοϊκή εξέλιξη
«Άλλωστε ... κάνουμε;»	Ρητορικό Ερώτημα	• Ισχυρό επικοινωνιακό μέσο • Ισοδυναμεί με ισχυρή άρνηση • Προσελκύει την προσοχή του αναγνώστη • Προβληματίζει τον αναγνώστη • Προσδίδει ζωντάνια και παραστατικότητα στο περιεχόμενο • Φορτίζει συναισθηματικά τον αναγνώστη [Η λειτουργία πρέπει να συνδέεται με το Κείμενο, ειδάλλως αφαιρούμε 1 μονάδα] [Ζητούμε τρία (3) στοιχεία]

«Σωρεύουμε», «επιμένουμε», «νιώθουμε»	Συσσώρευση ρημάτων με λόγο κοφτό/ μικροπερίοδος λόγος	Δράση, αποφασιστικότητα, αγωνιστικότητα

Άλλες πιθανές γλωσσικές επιλογές:
Εικονοπλαστικός λόγος ...

Γ1. Πιθανή απάντηση στο ερώτημα:

(Υποθέτω / εικάζω ότι) τα παιδιά στον Σείριο δάκρυσαν και τους προκλήθηκαν έντονα συναισθήματα (λύπη, συμπόνια, συμπάθεια, πιθανή ζήλια) λόγω της αντιπαράβολής / αντίθεσης μεταξύ της ζωής στον Σείριο και στη Γη. Συνειδητοποίησαν ότι ο κόσμος δεν είναι ιδανικός, προβληματίστηκαν, αμφέβαλαν, ίσως ζήτησαν τη ζωντανία και τη γεμάτη δράση ζωή στη γη.

Σείριος	Γη
• <u>ποτέ δε βάλαν έγνοια</u>	• από μακριά: έν' άστρο σα φτερό θαλασσινό, καράβι μακρινό
• <u>δεν είδανε πολέμους και θανάτους</u>	• <u>από τον δάσκαλο:</u> - <u>αρρώστια και πληγή</u> - <u>τραγούδια λένε, γράφουν στίχους</u> - <u>ακούραστοι του ονείρου κυνηγοί</u> - <u>κεντάνε με συνθήματα τους τοίχους</u>
• <u>γαλάζια ποδιά</u>	
• <u>τις Κυριακές τα γιορτινά τους</u>	
<u>Ζωή ασφαλής, ανέμελη και σταθερή, αλλά ίσως όχι τόσο ενδιαφέρουσα</u>	<u>Ζωή γεμάτη εντάσεις (προβληματική αλλά και ενδιαφέρουσα - ζωντανή)</u>

Ενδεικτικοί κειμενικοί δείκτες:

- το σχήμα του κύκλου και αντίθεση («ποτέ δε βάλαν έγνοια...» «και βάλαν από 'κείνη τη βραδιά μιαν έγνοια»)
- παρομοιώσεις: «σα φτερό θαλασσινό», «τους φαίνεται καράβι μακρινό»: η γοητεία της Γης
- μεταφορά: «του σύμπαντος αρρώστια και πληγή»: μπορεί να δηλώνουν πώς είναι η ζωή τους σε έναν κόσμο ασφαλή και προστατευμένο, σε αντίθεση με έναν πλανήτη γεμάτο ποίηση, ένταση και όνειρα
- μεταφορές: «ακούραστοι... κυνηγοί», «κεντάνε... τους τοίχους»: κυνήγι ονείρου, αγωνιστικότητα- διαμαρτυρία
- συσσώρευση ρημάτων: «λένε», «γράφουν», «κεντάνε»: δράση και ενεργητικότητα
- επανάληψη της άρνησης στους στίχους 2-3 «ποτέ δε βάλαν έγνοια στην καρδιά/ δεν είδανε πολέμους και θανάτους»: ανέμελη ζωή

- **εικόνα** στην 1η στροφή, στίχοι 4-5 «και πάνω από τη γαλάζια τους ποδιά/ φοράν τις Κυριακές τα γιορτινά τους»: η αθωότητα και η ανεμελιά των παιδιών στον Σείριο
- **περιγραφή – ευθύς λόγος** στην 3η στροφή «Αυτή, τους λέει, παιδιά μου είναι η γη... τους τοίχους»: η γεμάτη εντάσεις ζωή στη γη

Προσωπική ανταπόκριση:

Οποιαδήποτε απάντηση στο ερώτημα, αν είναι ικανοποιημένοι / es ή δυσαρεστημένοι / es με τη ζωή τους στον Σείριο, είναι αποδεκτή, αρκεί να τεκμηριωθεί **κατάλληλα** και **επαρκώς**.

Βαθμολόγηση του θέματος Γ

Οι 15 μονάδες **κατανέμονται** ως εξής: **10 μονάδες** στην απάντηση του ερωτήματος και στην **αξιοποίηση κειμενικών δεικτών – Ολιστική προσέγγιση** (ή **4 μονάδες** στην απάντηση του ερωτήματος και **6 μονάδες** στην αξιοποίηση κειμενικών δεικτών) και **5 μονάδες** στην προσωπική ανταπόκριση.

Προσοχή! Δεν αρκεί η απλή αναφορά κειμενικών δεικτών· αντιθέτως απαιτείται η σύνδεσή τους με το κείμενο. Δεχόμαστε κάθε απάντηση τεκμηριωμένη σε κειμενικούς δείκτες οι οποίοι στηρίζουν την άποψη /ερμηνεία του υποψηφίου.

Η απλή αναφορά τους βαθμολογείται το πολύ με 3 από τις 6 μονάδες.

Δ.

Επικοινωνιακό Πλαίσιο:

- **Είδος κειμένου:** **άρθρο** σε ιστοσελίδα [**Απαραίτητος ο τίτλος. Ρηματικό πρόσωπο γ' ή α' ενικό και α' πληθυντικό**]
- **Πομπός:** μαθητής / μαθήτρια
- **Αποδέκτες:** νέοι/νέες
- Οι μαθητές θα πρέπει να λάβουν υπόψη τα δοθέντα κείμενα ως προς το πρώτο ερώτημα. **Η σύνδεση με συγκεκριμένα προβλήματα είναι απαραίτητη. Αν ο πρόλογος περιλαμβάνει το ζοφερό μέλλον, καλυπτόμαστε.**

Προσοχή: μας ενδιαφέρει η οργάνωση της επιχειρηματολογίας και όχι το πλήθος των ιδεών.

Θα μπορούσαν λοιπόν οι μαθητές / μαθήτριες να προτείνουν:

A

Ανεκτικότητα, διάλογος, συνεργασία, διαπολιτισμική κατανόηση, επιχειρηματολογία, διαλλακτικότητα (κοινωνικές και φυλετικές ανισότητες, ρητορική μίσους, κοινωνική πόλωση)

- Καλλιέργεια και αξιοποίηση ψηφιακών και άλλων δεξιοτήτων
- Ευρυμάθεια
- Κριτική ικανότητα, ορθολογισμός, γνώση δικαιωμάτων και πολύπλευρη ενημέρωση (ανεξέλεγκτη παραπληροφόρηση, ψηφιακή προπαγάνδα, απουσία ορθολογισμού)
- Υπευθυνότητα, αγωνιστικότητα (μαζική επιτήρηση, ανελευθερίες, αυταρχισμός)
- Διά βίου μάθηση, μαθαίνω πώς να μαθαίνω (απώλεια θέσεων εργασίας)
- Αυτογνωσία και συναισθηματική καλλιέργεια (ψυχική υγεία)

B

- Συμμετοχή σε κοινωνικά δίκτυα
- Εθελοντισμός
- Συλλογικές διεκδικήσεις, συμμετοχή στα κοινά
- Συμμετοχή σε εκστρατείες / καμπάνιες
- Καινοτομία, επινοητικότητα
- Ευσυνειδησία στην άσκηση του έργου

Ζητάμε 2-3 επιχειρήματα στο α' ζητούμενο [συνδεδεμένα με τα προβλήματα, αν δεν γίνεται αναφορά των προβλημάτων στην εισαγωγή του μαθητικού άρθρου] και δίνουμε **6 μόρια** για το περιεχόμενο.

Επίσης **6 μόρια** δίνουμε στο **β' ζητούμενο** με επιχειρήματα είτε ενταγμένα σε υπερκείμενες δράσεις [π.χ. πολιτική δράση- ενεργοί πολίτες, κοινωνική προσφορά- εθελοντισμός κ.α.] ή με συγκεκριμένες δράσεις π.χ. ενασχόληση με τα κοινωνικά δίκτυα, δημοσιοποίηση γνώμης- καταγγελιών.

Εναλλακτικά για το Δ

A. ΣΗΜΕΡΙΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ: 1. ανισότητες, 2. αυταρχισμός-περιορισμός ελευθεριών, 3. ψηφιακό έγκλημα, 4. παραπληροφόρηση-προπαγάνδα, 5. κοινωνική πόλωση-ρητορική μίσους, 6. πόλεμοι – εντάσεις, 7. αναποτελεσματικές πολιτικές - ανεργία - κοινωνικός κατακερματισμός, 8. ψυχική διαταραχή

ΕΦΟΔΙΑ:

- 1. ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ:** καλλιέργεια-ευρυμάθεια [για όλα τα προβλήματα], κριτική σκέψη [4], καλή γνώση των νέων τεχνολογιών [3,4], επιχειρηματολογία για αναζήτηση λύσεων [5,6,7]
- 2. ΗΘΙΚΑ:** ανεκτικότητα, σεβασμός [1,5], διαλλακτικότητα, διάλογος [1,2], αξιοπρέπεια, αγωνιστικότητα [2], υπευθυνότητα [5], συναισθηματική κουλτούρα [8].

Γενικά ο νέος να εμφορείται από καλή διάθεση, αισιοδοξία, αγάπη προς τον συνάνθρωπο, ρομαντισμό, όνειρα.

B. ΔΡΑΣΕΙΣ: εθελοντισμός (συλλογικός-ατομικός), συμμετοχή στα κοινά με τρόπους που αρμόζουν στο δημοκρατικό πολίτευμα και στη διατήρησή του, συμμετοχή σε κοινωνικά δίκτυα, βήμα ελευθερίας και στήριξης χειμαζόμενων ατόμων και ομάδων, καινοτομία και επινοητικότητα.

Αξιολογούνται θετικά: η ποικιλία των ιδεών και, κυρίως, η επαρκής τεκμηρίωση

ΥΠΕΝΘΥΜΙΣΗ: ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ 12, ΟΡΓΑΝΩΣΗ-ΔΟΜΗ 10, ΓΛΩΣΣΑ 8

36° ΒΚ

Ο Πρόεδρος

Πυρπυρής Παναγιώτης

Οι Συντονιστές

Κωστοπούλου Αγγελική
Λάζος Τάσος
Μαρίνη Πολίνα
Τζανιδάκη Κωνσταντίνα

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2021 Νεοελληνική Γλώσσα & Λογοτεχνία

Ενδεικτικές απαντήσεις

ΘΕΜΑ Α.

Νοηματικό κέντρο: Απόψεις μαθητών για το επαγγελματικό τους μέλλον

Θεματικά κέντρα:

1. Ανάγκη ένταξης επαγγελματικού προσανατολισμού σε όλη τη Μέση Εκπαίδευση.
2. (αιτιολόγηση) Η έλλειψή του στρέφει τους μαθητές στα επαγγέλματα που θεωρούνται δημοφιλή.
3. (αποτέλεσμα) Κορεσμός της αγοράς εργασίας και ανεργία.
4. (προσθήκη) Ο κορεσμός και οι παθογένειες της αγοράς εργασίας περιορίζουν τα επαγγελματικά όνειρα των μαθητών.
5. (αποτέλεσμα) Άσκηση επαγγελμάτων αποκλειστικά με κριτήριο τον βιοπορισμό.
6. (προσθήκη) Μετανάστευση.

ΘΕΜΑ Β1.

- [α] Σωστό
- [β] Σωστό
- [γ] Λάθος
- [δ] Σωστό
- [ε] Λάθος

ΘΕΜΑ Β2.

[α]

- Κυριολεκτικός τίτλος: Το επαγγελματικό μέλλον των νέων
- Μεταφορικός τίτλος: Επαγγελματικές προοπτικές: τοπίο στην ομίχλη...

[β]

- Σκοπός παράθεσης στατιστικών στοιχείων [= αποτελέσματα έρευνας του Pew Research Center για τις στάσεις των πολιτών απέναντι στο μέλλον: παρ' ότι ακόμα πολλοί το φοβούνται το μέλλον, ένα σημαντικό ποσοστό (39%) αρχίζει να το αντιμετωπίζει θετικά].
 - Ρητορική πρόθεση: Λογική τεκμηρίωση της θέσης ότι η κρίση οδήγησε τους ανθρώπους να ονειρεύονται ξανά το μέλλον («Όμως, η τελευταία κρίση κατάφερε ένα απροσδόκητο πλήγμα ... όλης της παρελθούσας ανθρώπινης εμπειρίας») → αύξηση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας της θέσης με στατιστικά δεδομένα που δεν αμφισβητούνται.
 - Αισθητική πρόθεση: Ουδέτερο ύφος → αντικειμενικότητα.
- Σκοπός παράθεσης μαρτυριών μαθητών (= παρουσίαση αυθεντικών απόψεων μαθητών για τις επαγγελματικές του επιθυμίες και ανησυχίες).
 - Ρητορική πρόθεση: Λογική τεκμηρίωση της απαισιοδοξίας με την οποία οι μαθητές αντιμετωπίζουν το επαγγελματικό τους μέλλον → αύξηση της αξιοπιστίας και πειστικότητας της άποψης.
 - Αισθητική πρόθεση: Οικείο/ προφορικό ύφος → παραστατικότητα.

ΘΕΜΑ Β3.

Για να ευαισθητοποιήσει τις/τους αναγνώστριες/ες η συντάκτρια του «Κειμένου 1» στην τελευταία παράγραφο επιλέγει:

- Μεταφορές (π.χ. «αδιαπέραστο πέπλο», «πεδίο εκκόλαψης προσδοκιών», «ανάσα της προσμονής»): Ανάδειξη με δραματικό τρόπο της προσδοκίας των ανθρώπων για έναν καλύτερο κόσμο.
- Α' πληθυντικό πρόσωπο (π.χ. «να φανταστούμε»): Ανάδειξη της καθολικής διάστασης της προσμονής του μέλλοντος - Οικείο ύφος (η συντάκτρια εντάσσει τον εαυτό της στο σύνολο των ανθρώπων που προσμένουν ένα καλύτερο μέλλον).
- Ρητορικό ερώτημα: Ένταξη του αναγνώστη στον προβληματισμό και το αδιέξοδο της στάσης απέναντι στο μέλλον - Οικείο/ συνομιλιακό ύφος.

ΘΕΜΑ Γ.

- Θέμα (σχολιασμός τελευταίας στροφής): Η απώλεια της παιδικής αθωότητας με τη συνειδητοποίηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα και της αγωνιστικότητας που απαιτεί η διαμόρφωση ενός καλύτερου μέλλοντος.
- Ερμηνεία & Τεκμηρίωση (κειμενικοί δείκτες): Η εικόνα ενός ιδανικού κόσμου (βλ. εικόνα στ. 4-5, παρομοιώσεις στ. 7 & 9) ανατρέπεται (βλ. Σχήμα κύκλου στ. 1-2 & 17-18) από τη συνειδητοποίηση του πόνου (βλ. αντίθεση στ. 3 ≠ στ. 12) και η αμέριμνη παιδικότητα αντικαθίσταται από την ενσυναίσθηση της ωριμότητας (βλ. αντίθεση στ. 2 ≠ στ. 17-18)
- Προσωπική ανταπόκριση (έκφραση ικανοποίησης ή δυσαρέσκειας): (ενδεικτικά) Ικανοποίηση από την αποφυγή των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν άλλοι άνθρωποι και εστίαση στην προσπάθεια για προσωπική ευημερία και ευδαιμονία. - Δυσαρέσκεια από την ύπαρξη προβλημάτων στη ζωή της ανθρωπότητας που καθιστούν αδύνατη την προσωπική ευτυχία.

ΘΕΜΑ Δ.

Κειμενικό είδος: Εξήγηση (σκοπός = εξήγηση του «πώς» οι νέοι θα αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις του μέλλοντος και θα συμβάλλουν στη δημιουργία ενός καλύτερου κόσμου) → περιγραφές, επιχειρήματα, ονοματικός λόγος, επιστημική τροπικότητα κτλ.

Περίσταση επικοινωνίας:

- Θέμα (ερώτημα 1)
 - (ανησυχία) Απώλεια θέσεων εργασίας → (εφόδια) Γενικές και εξειδικευμένες γνώσεις, δημιουργικότητα και καινοτομία, κοινωνικές δεξιότητες κτλ.
 - (ανησυχία) ψηφιακό έγκλημα, παραπληροφόρηση & προπαγάνδα → (εφόδια) ψηφιακός γραμματισμός (ικανότητα διαχείρισης πληροφοριών), κριτική ικανότητα κτλ.
 - (ανησυχία) Κοινωνική πόλωση, ρητορική του μίσους, διενέξεις κρατών → (εφόδια) Ανθρωπιά, οικουμενική συνείδηση, ενσυναίσθηση κτλ.
 - (ανησυχίες) Μαζική επιτήρηση για λόγους ασφάλειας, ανελευθερίες, αυταρχισμός → (εφόδια) Δημοκρατική συνείδηση, κοινωνική αγωγή κτλ.
- Θέμα (ερώτημα 2)
 - Συμμετοχή στη διαχείριση των κοινών υποθέσεων (εκλογικές διαδικασίες, εθελοντισμός κτλ.).
 - Χρήση ψηφιακών μέσων επικοινωνίας (ενημέρωση, διάλογος, συντονισμός δράσης γύρω από παγκόσμια και τοπικά προβλήματα, καταγγελία πολιτικών που ευνοούν τις ανισότητες, τη ρητορική του μίσους κτλ.).

- Προσωπική ανάπτυξη (απόκτηση γνώσεων/ δεξιοτήτων κτλ.)
- Συνομιλιακοί ρόλοι: (πομπός) Νέος → (δέκτης) Συνομήλικοι → Οικείο ύφος.
- Κειμενικός τύπος: Διαδικτυακό άρθρο γνώμης → Τίτλος, σύνδεση με την επικαιρότητα, σχόλια κτλ.